

Raport miesiąca – Szkolnictwo zawodowe a szanse na rynku pracy

Czy szkoła zawodowa to w dzisiejszych czasach dobry wybór? W okresie spadku prestiżu studiów wyższych badamy opinie Polaków odnośnie szkolnictwa zawodowego.

W ostatnim czasie rozgorzała dyskusja nt. jakości kształcenia w polskich uczelniach wyższych. Rosnący wskaźnik liczby osób z wykształceniem wyższym z jednej strony cieszy, a z drugiej strony daje do myślenia. Pomimo coraz wyższego poziomu wykształcenia Polaków, cały czas borykamy z się z problemem wysokiego bezrobocia, przede wszystkim wśród absolwentów. W celu wsparcia w znalezieniu zatrudnienia urzędy pracy coraz częściej realizują różnego rodzaju projekty, których grupami docelowymi, oprócz osób w wieku 50+, są też osoby w wieku 30-.

Czy wybór szkoły zawodowej ma wpływ na szanse znalezienia pracy w przyszłości? Odpowiedź wydaje się oczywista. Z jednej strony dobrze więc wiemy, że gruntowne wykształcenie jest podstawą do tego, aby znaleźć dobrą pracę, z drugiej jednak, poza nim liczy się także szereg innych czynników. Jakich? Duże znaczenie ma nasz charakter i usposobienie, posiadanie takich cech jak: kreatywność, dyscyplina, asertywność, a niekiedy przebojowość, liczy się także nasze podejście do życia, umiejętność współpracy. Czasami też duże znaczenie ma po prostu... szczęście. Dla wielu pracodawców podstawowym wyznacznikiem jest przede wszystkim doświadczenie, zdobyte nie tylko w innych miejscach pracy, ale także na praktykach czy stażach. Tym niemniej jednak odpowiednie wykształcenie nadal jest podstawą ku temu, aby znaleźć wymarzoną pracę.

Jaką szkołę warto wybrać? Opinie na ten temat są wciąż podzielone. Na chwilę obecną mówi się o potrzebie kształcenia studentów na kierunkach technicznych, o lukach osobowych w przypadku wielu fachowców posiadających wykształcenie zawodowe. Czy jednak za kilka lat ta sytuacja się nie odwróci? Jedno jest pewne, przy wyborze kierunku kształcenia warto sugerować się własnymi predyspozycjami oraz aktualną sytuacją na rynku. Warto też wziąć pod uwagę preferowany styl pracy, a zawód wybierać pod kątem tego, w jaki sposób chcielibyśmy pracować i zarabiać w przyszłości. W przypadku niektórych zawodów konieczna jest praca w biurze, przy komputerze albo z wciąż nowymi ludźmi lub też będąc ciągle w ruchu, trasie. Trafny wybór szkoły w młodości może nas uchronić przed wypaleniem zawodowym w przyszłości.

Czy studia wyższe dają większe możliwości niż szkoła zawodowa? A może jest zupełnie odwrotnie? Na tego rodzaju pytania z pewnością nie poznamy odpowiedzi, gdyż budowa indywidualnej ścieżki zawodowej i słowo „sukces” dla każdego może oznaczać coś zupełnie odmiennego. Badania przeprowadzone przez konsultantów Zielonej Linii mogą jednak pokazać opinie niektórych Polaków odnośnie tego, jaką szkołę poleciliby np. własnemu dziecku.

W sierpniu br. konsultanci Zielonej Linii przeprowadzili badanie ankietowe, w ramach którego weryfikowane były opinie klientów infolinii urzędu pracy odnośnie szkolnictwa zawodowego. W ramach przeprowadzonego badania konsultanci pytali m.in. o to, czy szkoła zawodowa to w dzisiejszych czasach dobry wybór, jaką szkołę warto polecić młodym ludziom, którzy stoją dopiero u progu kariery zawodowej. Ponadto respondenci wypowiedzieli się także na temat tego, z jakiego powodu młodzi ludzie wybierają studia, a nie szkoły zawodowe.

Opracowanie składa się z następujących części:

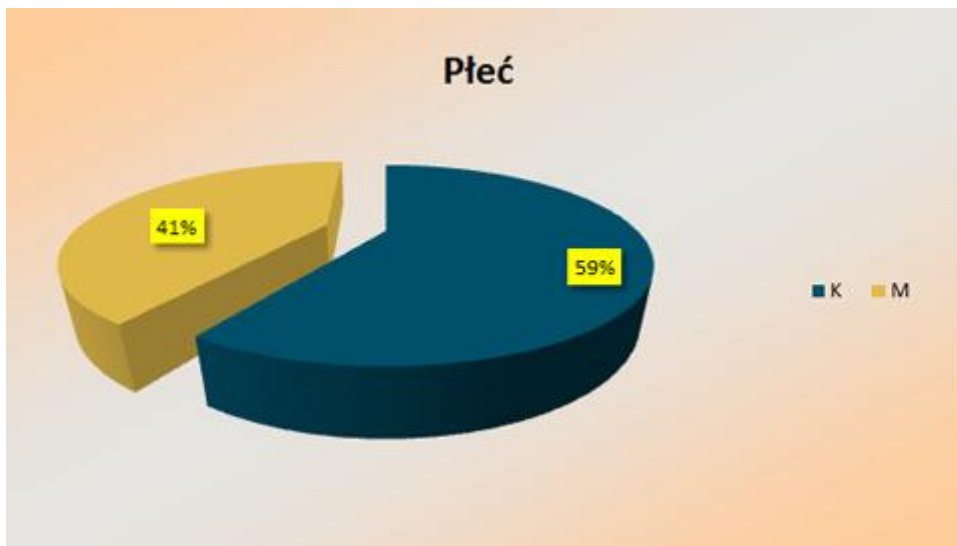
1. Próba badawcza
 - 1.1 Płeć respondentów
 - 1.2 Wiek respondentów
 - 1.3 Status respondentów
 - 1.4 Województwo respondentów
 2. Wyniki badań
- Podsumowanie

1. Próba badawcza

Do badania wylosowano 60 osób, które korzystały z usług telefonicznych centrum Zielonej Linii.

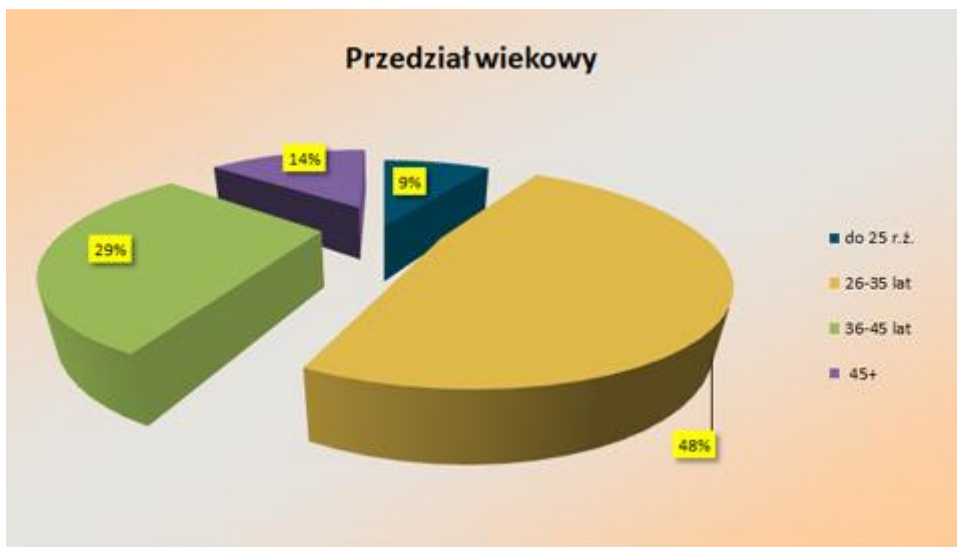
1.1 Płeć respondentów

Wśród osób ankietowanych przeważały kobiety, które stanowiły 59 proc. respondentów, mężczyźni byli w nieznacznej mniejszości.

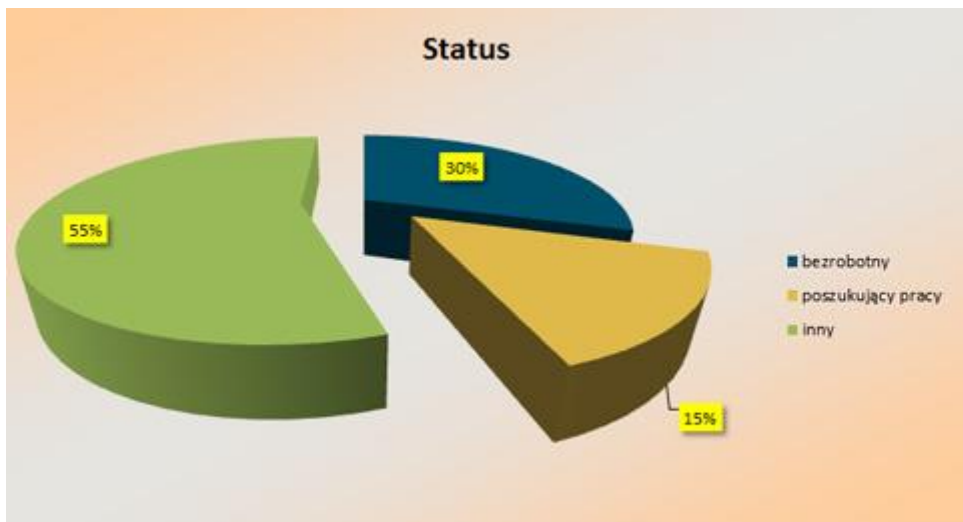
1.2 Wiek respondentów

Największa grupa osób biorących udział w badaniu, 48 proc., mieściła się w przedziale wiekowym: 26-35 lat. Na kolejnym miejscu ze względu na liczbę uczestników badania znaleźli się respondenci wieku 36-45 lat (29 proc.). Osoby w wieku 45+ stanowiły 14 proc. uczestników ankiety. Najmniejszą grupę, zaledwie 9-procentową, stanowili rozmówcy najmłodsi, w wieku do 25. r. życia.

1.3 Status respondentów

Wśród osób biorących udział w badaniu 55 proc. zadeklarowało status „inny”, pod którym należy rozumieć osoby zatrudnione lub na przykład prowadzące własną działalność. 30 proc. ankietowanych przyznało, że posiada status osoby bezrobotnej, natomiast 15 proc. respondentów to osoby poszukujące pracy.

1.4 Województwo respondentów

Największą grupę uczestników badania stanowili mieszkańcy woj. mazowieckiego – 66 proc. Na kolejnym miejscu znalazło się województwo dolnośląskie, skąd pochodziło 12 proc. respondentów. Wśród osób biorących udział w ankiecie 5 proc. uczestników stanowili mieszkańcy woj. pomorskiego i śląskiego. Najmniej ankietowanych osób, zaledwie po 2 proc., pochodziło z województw: lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, podkarpackiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.

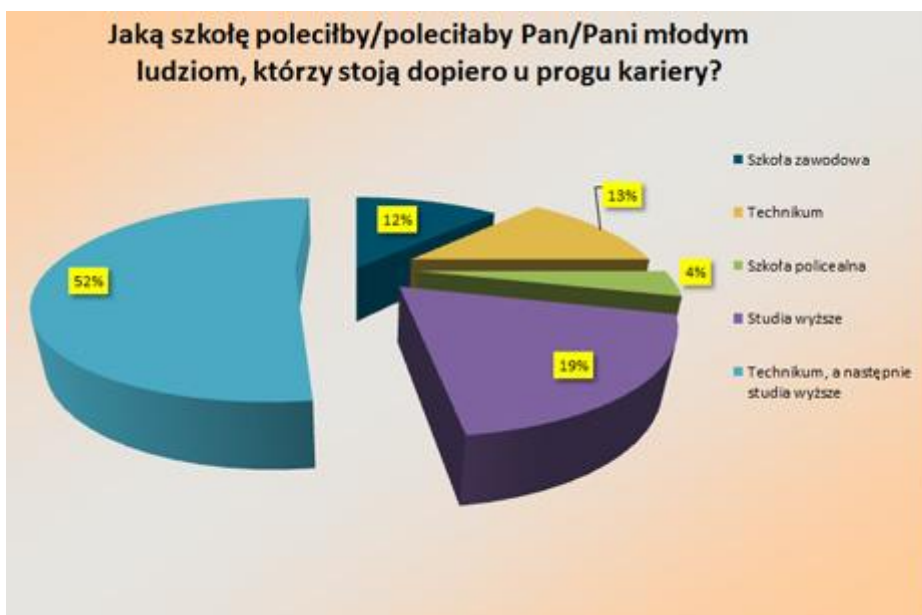
2. Wyniki badań

Szkoła zawodowa, policealna, a może studia? Jaki rodzaj szkoły zmniejszy ryzyko bezrobocia w przyszłości? Konsultanci Zielonej Linii zapytali klientów urzędu pracy, czy szkoła zawodowa to w dzisiejszych czasach dobry wybór.

Zdaniem zdecydowanej większości respondentów szkoła zawodowa to obecnie dobry wybór. Tak stwierdziło bowiem prawie trzy czwarte respondentów. Przeciwnego zdania było zaledwie 15 proc. uczestników ankiety, natomiast 12 proc. osób nie miało zdania w tym temacie. Jak widać większość osób, które brały udział w telefonicznej ankiecie, pozytywnie odnosi się do szkolnictwa zawodowego.

Aby dokładnie sprawdzić, jaką szkołę respondenci poleciliby młodym osobom, które stoją dopiero u progu kariery zawodowej, konsultanci zapytali o to uczestników badania.

Ponad połowa ankietowanych (52 proc.) stwierdziła, że osobom, które mają dopiero przed sobą wybór ścieżki edukacji, poleciliby studia wyższe, ale... poprzedzone technikum. Tego rodzaju wykształcenie daje bowiem z jednej strony konkretny zawód, którego tajniki można zgłębiać, poszerzając jednocześnie swoje horyzonty, w trakcie nauki na studiach wyższych. Niemal jedna piąta respondentów (19 proc.) wskazało na studia, jako najbardziej odpowiednie, nie wskazując jednak, jakim rodzajem szkoły średniej powinny być one

poprzedzone. 13 proc. osób biorących w ankiecie poleciłaby młodym ludziom wybór technikum, natomiast 12 proc. wskazało szkołę zawodową. Zdecydowanie najmniej ankietowanych poleciłoby szkołę policealną (4 proc.).

Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że najbardziej cenią sobie studia wyższe. Co ciekawe spośród 71 proc. osób, które wskazały je jako najlepszy wybór dla młodych osób, ponad połowa respondentów stwierdziła, że najlepiej, jeśli zdecydują się oni na technikum, otrzymując dzięki temu konkretny zawód, a następnie będą kontynuowali naukę w szkole wyższej.

Czy wybór szkoły może mieć wpływ na zwiększenie szans na to, aby pracować w wyuczonym zawodzie? Aby uzyskać odpowiedź, konsultanci zapytali uczestników telefonicznej ankiety, czy ich zdaniem osoby, które pracują w wyuczonym zawodzie, to zazwyczaj osoby, które ukończyły studia czy szkołę zawodową.

Zdaniem większości ankietowanych, czyli 67 proc., rodzaj wykształcenia nie ma w tym wypadku znaczenia. Jednak niemal co piąta z ankietowanych osób (21 proc.) wskazała, że częściej to osoby, które ukończyły szkołę zawodową, pracują w wyuczonym zawodzie. Zdaniem 12 proc. respondentów zwykle to osoby po studiach pracują w wyuczonym zawodzie.

Odpowiedzi ankietowanych z jednej strony wskazują na fakt, iż dzisiejszy rynek pracy jest na tyle zmienny i wymagający, że niezależnie od rodzaju ukończonej szkoły, możemy mieć problem z wykonywaniem pracy w wyuczonym zawodzie. Z drugiej strony przewaga wskazań szkoły zawodowej wśród pozostałych respondentów może mieć związek z faktem, iż tego rodzaju szkoła przede wszystkim przygotowuje do wykonywania konkretnego zawodu, podczas gdy na studiach zdobywamy dodatkowo wiedzę ogólną, która może być przydatna przy wykonywaniu większej liczby zawodów.

Skoro w dzisiejszych czasach na rynku pracy poszukiwane są osoby posiadające wykształcenie zawodowe, dlaczego młodzi ludzie wybierają studia?

Z badań, jakie przeprowadzili konsultanci Zielonej Linii, wynika, że młode osoby, które stoją dopiero u progu kariery zawodowej, decydują się na studia najczęściej ze względu na prestiż (52 proc.), jaki wiąże się z posiadaniem wykształcenia wyższego. Ponadto, zdaniem 47 proc. ankietowanych, młodzi ludzie dokonują takiego wyboru, gdyż nie są zdecydowani, co chcą robić w życiu, a studia wydłużają okres zastanowienia. Duże znaczenie, zdaniem 35 proc. ankietowanych, mają też potencjalnie wyższe zarobki, natomiast zdaniem 32 proc. respondentów - presja społeczna. Poza tym osoby biorące udział w telefonicznej ankiecie wskazały również takie powody jak: zła opinia społeczna na temat szkolnictwa zawodowego (17 proc.), nieadekwatny do sytuacji na rynku pracy program nauczania (8 proc.) i niski poziom kształcenia w zawodówkach (7 proc.). Natomiast 3 proc. respondentów podało inną przyczynę niż wyżej wymienione, czyli „owczy pęd” (inni tak robią, więc zrobię tak i ja) oraz fakt, że osoba bez wykształcenia wyższego nie jest szanowana społecznie.

Aby zweryfikować jeden z powodów, dla których młodzi ludzie nie wybierają szkół zawodowych, konsultanci zapytali respondentów o to, czy ich zdaniem program kształcenia w polskich szkołach zawodowych jest adekwatny do sytuacji na rynku pracy?

Zdecydowana większość ankietowanych stwierdziła, że nie mają zdania w tej kwestii (63 proc.). Może to wynikać z faktu, że respondenci nie mieli dotychczas styczności z tego rodzaju szkołami, zarówno jako uczniowie jak też rodzice absolwentów szkół zawodowych. Według 33 proc. osób biorących udział w ankiecie program nauczania w ww. szkołach wymaga zmian. Respondenci wskazywali na potrzebę większej liczby zajęć praktycznych, konieczność weryfikacji dostępnych kierunków nauczania czy też bardziej precyzyjne programy nauczania. Zdaniem 4 proc. osób biorących udział w ankiecie, program kształcenia w polskich szkołach zawodowych jest adekwatny do sytuacji na rynku pracy.

Podsumowanie

W okresie, gdy coraz więcej absolwentów szkół wyższych boryka się z problemem bezrobocia, okazuje się, że szkoła zawodowa może być szansą na łatwiejsze znalezienie zatrudnienia. Na rynku pracy brakuje fachowców w konkretnych zawodach, co jest efektem m.in. negatywnego postrzegania szkolnictwa zawodowego na przestrzeni ostatnich lat. Tymczasem dzisiaj ta sytuacja ulega zmianie. 73 proc. respondentów stwierdziło, że szkoła zawodowa to w dzisiejszych czasach dobry wybór.

Ponad połowa osób uczestniczących w ankiecie telefonicznej Zielonej Linii wskazała bowiem, że studia to dobry pomysł na budowę ścieżki zawodowej, pod warunkiem, że będą poprzedzone technikum, a tym samym uzyskaniem konkretnego zawodu. Ogólnie jednak nadal największą popularnością cieszą się studia wyższe, które w sumie poleciliby młodym ludziom 71 proc. respondentów.

Czy wybór szkoły może mieć znaczenie w przypadku szans na znalezienie zatrudnienia w wyuczonym zawodzie? Zdaniem większości osób biorących udział w ankiecie (67 proc.), nie. Sytuacja na rynku pracy jest na tyle dynamiczna i nieprzewidywalna, że niezależnie od rodzaju ukończonej szkoły, młodzi ludzie mogą mieć problem z pracą w wymarzonej branży. Warto jednak zauważyć, że zdaniem 21 proc. respondentów osoby, które pracują w wyuczonym zawodzie, to zwykle te, które ukończyły szkołę zawodową. Z czego może wynikać taka sytuacja? Program nauczania w szkołach zawodowych koncentruje się

zazwyczaj ściśle wokół tematyki nauki danego zawodu, niekiedy kosztem ograniczenia innych przedmiotów. Osoby, które posiadają więc wykształcenie zawodowe mogą (choć nie muszą) być mniej elastyczne pod względem możliwości pracy w innym niż wyuczony zawodzie. Z drugiej strony programy studiów są zwykle obszerniejsze, przez co zakres wiedzy ogólnej jest większy, a nabyte umiejętności sprawiają, że ich absolwenci mogą być bardziej elastyczni na rynku pracy. Z tego względu zdarza się często, że znajdują pracę na różnych stanowiskach.

Mimo wskazań respondentów, dotyczących tego, że warto w dzisiejszych czasach wybrać szkołę zawodową, niewiele młodych ludzi decyduje się na taki wybór. Z czego to wynika? Zdaniem osób biorących udział w ankiecie młodzież wybiera studia ze względu na prestiż (52 proc.). Ten wynik nie dziwi tym bardziej, że już od dłuższego czasu istnieje przekonanie dotyczące tego, że dopiero ukończenie studiów wyższych nobilituje nas do nazywania siebie osobą wykształconą o szerokim światopoglądzie. Tymczasem spadek jakości nauczania na uczelniach, który wiąże się z powstaniem wielu prywatnych uczelni wyższych, może zaprzeczać takiemu twierdzeniu. Według 47 proc. ankietowanych młodzi ludzie decydują się na studia, gdyż taki wybór pozwala im wydłużyć okres zastanowienia, gdy nie są do końca przekonani, co chcą robić w życiu. Jest to stosunkowo wysoki wskaźnik. Jeżeli bowiem osoby w wieku 18 lat nie są zdecydowane, co chciałyby robić w życiu, później mogą mieć problem ze znalezieniem odpowiedniego zatrudnienia. 35 proc. osób biorących udział w telefonicznej ankiecie wskazało zarobki, które, ich zdaniem, są wyższe w tym przypadku, a 32 proc. presję społeczną jako element decydujący o wyborze studiów będących kolejnym etapem kształcenia. Z całą pewnością zniechęcająco na młodych ludzi może działać zła opinia społeczna na temat szkolnictwa zawodowego (17 proc. odpowiedzi), nieadekwatny program nauczania (8 proc.) i niski poziom kształcenia (7 proc.).

Tego rodzaju odpowiedzi respondentów prowokują do zadania pytania odnośnie programu kształcenia w szkołach zawodowych. Czy aktualnie jest on dostosowany do potrzeb rynku pracy? Większość ankietowanych stwierdziła, że nie ma zdania w tym temacie (63 proc.). Może się to wiązać z brakiem doświadczenia i styczności ze szkołą zawodową tych osób w ogóle. Jeżeli nawet pewien odsetek ankietowanych uczył się w tego rodzaju szkole, trudno im ocenić, czy w programie nastąpiły jakiegokolwiek zmiany i ewentualnie, jakie miały charakter. Należy przy tym podkreślić, że 33 proc. respondentów jest zdania, że program kształcenia w szkołach zawodowych jest nieadekwatny do sytuacji na rynku pracy. Narzekali oni m.in. na zbyt małą liczbę zajęć praktycznych, nieszczerłowe programy nauczania i brak dostosowania listy zawodów do sytuacji na rynku. Mogą to być znaczące powody, które decydują o potencjalnie niższym zainteresowaniu szkolnictwem zawodowym. Według 4 proc. osób biorących udział w badaniu program nauczania jest odpowiedni i dostosowany do potrzeb rynku pracy.

Na podstawie badania przeprowadzonego przez konsultantów Zielonej Linii można stwierdzić, że Polacy coraz bardziej doceniają znaczenie szkolnictwa zawodowego. Nie należy jednak interpretować tego zjawiska jako powrotu do wcześniejszych systemów kształcenia. Dzisiejsze szkolnictwo zawodowe powinno być dostosowane do potrzeb rynku pracy, a program ułożony tak, aby zachęcał absolwentów techników do kontynuacji kształcenia na studiach wyższych. Ponadto, zdaniem ankietowanych, duży nacisk powinien być położony na szczegółowy program nauczania i zajęcia praktyczne, które będą ściśle związane z realnymi sytuacjami i problemami występującymi na co dzień w danych zawodach. Wykształcenie

wyższe nadal jest postrzegane jako synonim prestiżu i niekiedy młodzi ludzie decydują się wybrać tę drogę ze względu na presję społeczną, rezygnując ze swoich marzeń zawodowych. Kampanie społeczne, które coraz częściej pojawiają się w mediach, mają więc za zadanie odczarować negatywne postrzeganie społeczne szkół zawodowych.

Studia wyższe to z pewnością dobry wybór, pod warunkiem, że nie rezygnujemy dla nich z własnych pasji, które mogą być zrealizowane za sprawą ścieżki edukacji w szkole zawodowej.

Joanna Niemyjska, Paulina Krawczyk (**Zielona Linia 19524, Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia**)